

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียน
ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี*

A TRAINING PROGRAM DEVELOPMENT ON STUDENT LEADERSHIP FOR
LOCAL ADMINISTRATION SCHOOLS IN PATHUMTHANI PROVINCE

ปัทมา ทองขาว, พิมพ์ประภา อมรภิจัญญ์, ธเนศนาฏ ณ สุนทร

Patthama Thongkhwa, Pimprapa Amornkitpinyo, Taneenart Na-Soontorn

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

Corresponding Author E-mail: Patthama4929@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียน 2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียน และ 3. ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดป่าจั่ว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 อายุระหว่าง 10-11 ปี เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรรวบรวมข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนมี 6 องค์ประกอบ โดยแบ่งเป็น 4 โมดูล 1. เป็นตัวอย่างที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2. กล้าแสดงออก 3. ทำงานเป็นทีมและ 4. ให้กำลังใจผู้อื่นและมีจิตอาสา 2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียนพบว่า 1. พฤติกรรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน ในภาพรวมหลังการฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก 3. การปรับปรุงหลักสูตร ในโมดูลที่ 2 คือ เนื้อหา ระยะเวลาและภาษา
คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม; ภาวะผู้นำนักเรียน; โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This experimental research aimed: 1. To develop student leadership training program; 2. To test the pilot student leadership training program; and 3. To revise student leadership training program of schools under Pathum Thani Local Administrative Organization, conducted by the experimental research. Samples were grade 4-5 students from Wat Pa New School, aged between 10-11 years old. Research tools included interview form, observation form, program evaluation form. Data were analyzed by descriptive statistics, namely frequency; percentage; average; Standard Deviation; and t-test.

The results revealed that 1. there were 6 components for student leadership training program: 1. being an exemplar; 2. being duty responsible; 3. being expressive; 4. working in a team; 5. being sympathetic to others; and 6. self-volunteering. There were 4 modules, namely 1. being exemplar and duty responsible; 2. being expressive; 3. working in a team; and 4. being sympathetic to others and self-volunteering. 2. Program pilot results revealed that: 1. post training program of overall students' leadership was higher when statistical significance was set at 05. 2. program evaluation results of students' leadership were at agree level. 3. Program revision in module 2 included content; period; and language.

Keywords: A Training Program Development; Student Leadership; Local Administration Schools

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงมีการแข่งขันในโลกของศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองวัฒนธรรมและวิทยาการใหม่ ๆ สร้างความตื่นตัวในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละประเทศ ทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่แท้จริงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) มุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีทักษะเพื่อการปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันเหตุการณ์ ให้มีความพร้อมทั้งสมรรถนะ มีจิตสาธารณะ มีความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561 เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายคือคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพมีความเป็นพลเมืองและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยมุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และมีความสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณภาพนั้น ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพัฒนาคนไทยให้มีภาวะผู้นำให้เป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาในองค์กรซึ่งจะมีหน้าที่กระตุ้นเร่งเร้าและรับผิดชอบ ในการค้นหาการเปลี่ยนแปลง (พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554) การพัฒนาภาวะผู้นำในระดับนักเรียนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้เป็นผู้นำทางความคิดในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไป แต่ในปัจจุบันแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำระดับนักเรียนกำลังเป็นที่สนใจมากขึ้นโดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำในทุกกระดับ (วรุฒิ จิรสุจริตธรรม, 2553) ในขณะที่การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สามารถทำได้และพัฒนาได้ตลอดช่วงชีวิต (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2535)

เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญจึงมีแนวคิดเพื่อการศึกษาในเรื่อง การพัฒนาความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำเกิดขึ้นเพราะผู้นำจำเป็นสำหรับสังคมไทย และทฤษฎีภาวะผู้นำที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบันคือทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำที่นำไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีการสร้างพลังงานสูงใจเป็นผู้มีคุณธรรมและมีการกระตุ้นผู้ตามให้เป็นผู้นำด้วยการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนดีมีมาตรฐานสากลเพื่อให้เป็นโรงเรียนที่มีระดับการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการตระหนักถึงความสำคัญในการผลักดันให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับการยกระดับมาตรฐานโรงเรียนสู่สากลในอนาคตอย่างมีคุณภาพ (กษมาพร ทองเอื้อ, 2555) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ได้รับการถ่ายโอนโรงเรียนมาอยู่ในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 34 โรงเรียน เปิดทำการสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยี มีความตื่นตัวเรื่องประชาธิปไตย สนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เมื่อมีสถานักเรียนก็ต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มนักเรียนผู้นำที่มีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับคณะครูอาจารย์เกือบทุกด้าน จึงได้จัดอบรมภาวะผู้นำนักเรียนให้นักเรียนมีความรู้ด้านภาวะผู้นำโดยทั่วไปไม่มีรูปแบบที่ตายตัวเพื่อที่จะพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ของโรงเรียนในสังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เป็นรูปแบบการพัฒนาที่ชัดเจน ในการสร้างภาวะผู้นำให้กับนักเรียนเพื่อเตรียมตัวเป็นสถานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Mixed Methods Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดป่าจ้าว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 อายุระหว่าง 10-11 ปี และผู้อำนวยการสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สมุดบันทึกการสนทนา กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกการสนทนา โดยกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์และผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 2 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 2 คน
2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลร่วมกันตามประเด็นที่กำหนดจนได้ข้อมูลครบถ้วน ตรงประเด็น ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ให้มีการบันทึกการสนทนาด้วยเทป และการจดบันทึกการสัมภาษณ์ควบคู่กันไป และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้สถิติพรรณนา คือความถี่และร้อยละ

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำนักเรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยการทดสอบค่า Paired Samples t- test

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนโดยนำผลการตอบแบบประเมินของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ใช้เวลาฝึกอบรม 2 วัน เนื้อหาประกอบด้วย 4 โมดูล คือ โมดูลที่ 1 การเป็นตัวอย่างที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ โมดูลที่ 2 การกล้าแสดงออก โมดูลที่ 3 การทำงานเป็นทีม และโมดูลที่ 4 การให้กำลังใจผู้อื่นและมีจิตอาสา

ผลการวิพากษ์หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยทั้งหมดแต่ขอให้มีการเพิ่มการให้ความรู้ เรื่องภาวะผู้นำนักเรียนแก่นักเรียนก่อนเริ่มการอบรมโมดูลที่ 1

2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยการนำหลักสูตรที่ผ่านการประเมินแล้วมาทำการทดลองใช้ โดยผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 2 วัน มีผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี จำนวน 12 คน เนื่องจากสถานการณ์โควิด ภาวะผู้นำนักเรียนในภาพรวมและรายองค์ประกอบของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี หลังการฝึกอบรมแตกต่างจากก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในภาพรวมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี หลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม 0.43 คะแนน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าหลังการฝึกอบรมค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมเท่ากับ 0.40, 0.77, 0.37, 0.18, 0.55 และ 0.30 คะแนน ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ภาวะผู้นำนักเรียน	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
องค์ประกอบที่ 1 การเป็นตัวอย่างที่ดี	4.10	0.32	4.50	0.23	8.12**	.000
องค์ประกอบที่ 2 การรับผิดชอบหน้าที่	4.13	0.19	4.90	0.17	10.72**	.000
องค์ประกอบที่ 3 การกล้าแสดงออก	3.90	0.32	4.27	0.38	3.34**	.007
องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม	4.02	0.39	4.20	0.28	3.19*	.009
องค์ประกอบที่ 5 การให้กำลังใจผู้อื่น	4.33	0.16	4.88	0.29	6.29**	.000
องค์ประกอบที่ 6 จิตอาสา	4.40	0.28	4.70	0.37	4.18**	.002
รวม	4.15	0.16	4.58	0.20	11.93**	.000

หมายเหตุ : * $p < .05$

** $p < .01$

3. ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำผลการประเมินหลักสูตรมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์ มีความเหมาะสมถูกต้อง เพื่อนำไปใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้วิจัย ได้นำผลมาปรับปรุงหลักสูตร โมดูลที่ 2 การกล้าแสดงออก ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาได้ปรับเนื้อหาลดลง
2. ระยะเวลาในการฝึกอบรม เพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมเป็น 2 ชม. 30 นาที
3. ภาษาโดยใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีพบว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี มีเนื้อหาทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1 การเป็นตัวอย่างที่ดี 2 การรับผิดชอบหน้าที่ 3 การกล้าแสดงออก 4 การทำงานเป็นทีม 5 การให้กำลังใจผู้อื่น และ 6 จิตอาสาแบ่งเป็น 4 โมดูล โมดูลที่ 1 การเป็นตัวอย่างที่ดีและรับผิดชอบหน้าที่ โมดูลที่ 2 การกล้าแสดงออก โมดูลที่ 3 การทำงานเป็นทีม และโมดูลที่ 4 การให้กำลังใจผู้อื่นและมีจิตอาสา ซึ่งเนื้อหาทั้ง 4 โมดูล สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีทักษะเพื่อการปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันเหตุการณ์ ให้มีความพร้อมทั้งสมรรถนะมีความเป็นผู้นำ มีจิตสาธารณะ มีความรู้พื้นฐานใน

การดำเนินชีวิตตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ มีภาวะผู้นำ และประกอบอาชีพที่สุจริต โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี เป็นการสร้างหลักสูตร เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน ให้กับนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยีมีความตื่นตัวเรื่องประชาธิปไตย สนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เมื่อมีสภานักเรียนก็ต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มนักเรียนผู้นำที่มีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับคณะครูอาจารย์เกือบทุกด้าน

ดังนั้น หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี จึงเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ในการนำไปใช้เพื่อการฝึกอบรมให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อให้เป็นรูปแบบการพัฒนาที่ชัดเจน ในการสร้างภาวะผู้นำให้กับนักเรียนเพื่อเตรียมตัวเป็นสภานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนต่อไปในอนาคต

2. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการทดลองใช้หลักสูตรนั้น ผู้วิจัยจะมีผู้สังเกตพฤติกรรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียนที่เข้ารับการอบรม ทั้งด้านการเป็นตัวอย่างที่ดี ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการให้กำลังใจผู้อื่น และด้านจิตอาสาโดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบบ 5 ระดับ ซึ่งหลังการฝึกอบรมพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมหลังการฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในภาพรวมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี หลังการฝึกอบรม ($r = 4.57$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($r = 4.16$) เท่ากับ 0.41 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเป็นตัวอย่างที่ดี ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการให้กำลังใจผู้อื่น และด้านจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนิษฐ์นันท์ พรหมปฏินา (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้่านักเรียนกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีนาถศจี

ผลการวิจัย พบว่า ผลจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า ความรู้เรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความรู้เกี่ยวกับคำขวัญของโรงเรียนหลักการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 64.20 คะแนนพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรม เพิ่มขึ้นจากก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 26.39 และสอดคล้องกับวรวิจิ จิรสุจริตธรรม (2553) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียน อาชีวศึกษาคาทอลิก ผลการประเมินการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชน ด้านพฤติกรรมหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการประเมินก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี นอกจากจะมีการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรนั้นควรจะต้องได้รับการทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งผู้เชี่ยวชาญก็ควรจะเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการปรับปรุงหลักสูตร แล้วยังต้องมีการประเมินผลหลักสูตรดังกล่าวว่าสามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกหรือไม่ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี นั้น ได้มีการนำผลตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน มาประกอบรวมกันกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอน ที่ 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี จึงได้หลักสูตรฉบับปรับปรุง สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ตามแนวคิดของชูชัย สมितिไกร (2556) เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนที่มีคุณภาพต่อกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารของนักวิชาการทั้ง 4 ท่าน (Kouzes & Posner, 2008; Lipkin, 2010; Armistead, 2012; Haye, 2012) และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของชูชัย สมितिไกร และกริช อัมโภชน (2549) ได้องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน 6 องค์ประกอบตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การเป็นตัวอย่างที่ดี คือ ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการคิดวางแผนร่วมกันและมีการคิดแก้ปัญหา แสดงให้เห็นถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี

การรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ เป็นการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและมีความอดทนต่อการทำงาน

การกล้าแสดงออก คือ การมีความกล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความภาคภูมิใจในตนเองในบุคลิกภาพของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการกล้าแสดงออก

การทำงานเป็นทีม คือ การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การออกแบบ การทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นอย่างเต็มกำลัง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพเสียงส่วนมาก แสดงให้เห็นถึงการทำงานเป็นทีม

การให้กำลังใจผู้อื่น คือ การเห็นความสำคัญของเพื่อนทุกคน รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันแสดงให้เห็นถึงการให้กำลังใจผู้อื่น

จิตอาสา คือ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จิตใจโอบอ้อมอารี และอาสาทำงานด้วยความตั้งใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดอบรมครั้งละไม่เกิน 30 คน เพื่อง่ายสำหรับการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม
2. ควรมีผู้สังเกตพฤติกรรมเข้าร่วมสังเกตพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรมตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรนำหลักสูตรนี้ไปใช้ด้วยการศึกษาหลักสูตรฉบับนี้ทุกโมดูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมและควรศึกษารายละเอียดของวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและวิธีดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการเตรียมสื่อ อุปกรณ์และเอกสารให้พร้อมก่อนนำมาฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำหลักสูตรอบรมนี้ไปทดลองทำการวิจัยกับผู้นำนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการปรับปรุงเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและภาวะผู้นำนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบหรืออิทธิพลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโดยมุ่งเน้นนักเรียนกลุ่มประธานนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐ์นันท์ พรหมปฏิมา. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้ผู้นำนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีนาถรัตนวชิราวุธ* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำวิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กริช อัมโภชน. (2549). *การสร้างหลักสูตรและโครงการฝึกอบรมใน เอกสารประกอบการบรรยายการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กษมาพร ทองเอื้อ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากล* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชัย สมितिไกร. (2556). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิชาภ พันธ์แพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ จิรสัจจธรรม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนใน โรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2535). ความรู้สู่อนาคต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Armistead, K. J. (2012). *How African American Students Define Leadership* (Ed.D. Dissertation). University of California, Santa Barbara and California Polytechnic State University.
- Haye, R. H. (2012). *A Study of Urban Middle School Teachers' Reports on how Instruction in Character Education Contributes to Students' Leadership Practices* (Ed.D. Dissertation). Hartford: University of Hartford.
- Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. (2008). *The Student Leadership Challenge: Five Practices for Exemplary Leaders*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Lipkin, T. (2010). *The Creation of a Manual for a Diversity Leadership Training Program for Suburban High School Students* (Psy.D. Dissertation). Rutgers The State University of New Jersey: Graduate School of Applied and Professional Psychology.

